

POSTANOWIENIE

19 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

na posiedzeniu niejawnym 19 czerwca 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa L.N.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w S.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej L.N.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z 28 maja 2024 r., I ACa 1270/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu adw. K.R. kwotę 7500 (siedem tysięcy pięćset 00/100) złotych powiększoną o należną kwotę podatku od towarów i usług tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący L.N. powołał się na występujące w sprawie zagadnienia prawne, dotyczące zakresu kognicji sądu drugiej instancji w postępowaniu wieczystoksięgowym, w szczególności w kontekście związania tego sądu stanem rzeczy istniejącym w chwili złożenia wniosku o wpis, a także dopuszczalności skargi kasacyjnej od postanowienia sądu drugiej instancji o wykreśleniu hipoteki wpisanej do księgi wieczystej na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą i rzutować na jej rozstrzygnięcie; konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Bliższa analiza wniosku nie pozwalała uznać, by w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem wystąpiła twierdzona przyczyna kasacyjna.

Powołana we wniosku wątpliwość nie dotyczyła przedmiotu postępowania, w którym został wydany zaskarżony wyrok, lecz zakresu kognicji sądu drugiej

instancji w postępowaniu wieczystoksięgowym, w którym doszło do wydania orzeczenia, z którym powód wiązał dochodzone przeciwko Skarbowi Państwa roszczenie odszkodowawcze. Powód podnosił w tej materii, że wprowadzie zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasada prawna) z dnia 16 grudnia 2009 r., III CZP 80/09, OSNC 2010, nr 6, poz. 84, rozpoznając wniosek o wpis w księdze wieczystej sąd jest związany stanem rzeczy istniejącym w chwili złożenia wniosku, to jednak od chwili podjęcia powołanej uchwały zmianie uległ stan prawny, a ponadto w doktrynie wyrażane są poglądy, w świetle których moment miarodajny do oceny wniosku o wpis budzi wątpliwości z perspektywy ewentualnych następnych przeszkód do dokonania wpisu.

Niezależnie od oceny wskazanych poglądów i spójności orzecznictwa w rozważanej materii (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2025 r., III CZP 148/22), rzecz jednak w tym, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem roszczenie odszkodowawcze przeciwko Skarbowi Państwa może uzasadniać tylko taka niezgodność prawomocnego orzeczenia z prawem, która ma charakter kwalifikowany, elementarny i bezdyskusyjny (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2017 r., V CNP 12/17, z dnia 14 czerwca 2024 r., II CNPP 39/22 i z dnia 7 listopada 2025 r., II CNPP 3/23, OSNC 2026, nr 5, poz. 44). O takiej kwalifikowanej niezgodności orzeczenia z prawem nie można natomiast mówić wtedy, gdy kwestia, z której rozstrzygnięciem strona łączy przekonanie o bezprawności prawomocnego orzeczenia, należy do skomplikowanych, budzących wątpliwości lub niejednolicie ocenianych w orzecznictwie. Inaczej mówiąc, skoro problem kognicji sądu wieczystoksięgowego, aktualny w postępowaniu, które prowadziło do wydania prawomocnego orzeczenia traktowanego przez powoda jako źródło szkody, stanowi istotne zagadnienie prawne, wymagające m.in. rozważenia aktualności i granic uchwały Sądu Najwyższego stanowiącej zasadę prawną, czego nie neguje również powód, to istnienie tego rodzaju wątpliwości – bez względu na potencjalny kierunek ich rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy – samo przez się stoi na przeszkodzie przypisaniu w związku z tym aspektem sprawy prawomocnemu orzeczeniu cechy kwalifikowanej bezprawności, uzasadniającej odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa.

Analizowane zagadnienie nie mogło mieć tym samym wpływu na wynik sprawy, zważywszy, że podstawą oddalenia powództwa był brak podstaw do przyjęcia, iżby postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 stycznia 2012 r., którym oddalono apelację powoda i z którym powód wiązał twierdzony uszczerbek, było niezgodne z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 w związku z art. 417 k.c. Ubocznie należy zauważyć, że powołana wcześniej uchwała powiększonego składu Sądu Najwyższego jest uznawana za aktualną także w nowszym orzecnictwie Sądu Najwyższego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2023 r., II CSKP 1883/22).

Również druga z powołanych wątpliwości – z tego samego powodu – nie mogła stanowić adekwatnej przyczyny kasacyjnej. Racją jest, że Sąd Apelacyjny założył, iż postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 25 stycznia 2012 r. podlegało zaskarżeniu skargą kasacyjną, które to stanowisko może budzić wątpliwości (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 2025 r., I CSK 278/25 i powołane tam orzecznictwo). Równorzędną podstawą oddalenia apelacji było jednak to, że w ocenie Sądu Apelacyjnego powołane postanowienie nie może być uznane za bezprawne w rozumieniu przepisów regulujących odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa z tytułu bezprawia judykacyjnego. Powód kwestionował wprawdzie to zapatrywanie w skardze kasacyjnej, niezależnie jednak od tego, że przepisy regulujące tę odpowiedzialność nie zostały powołane w podstawach kasacyjnych, należało przypomnieć, iż konieczny związek między wynikiem postępowania kasacyjnego a zagadnieniem prawnym stanowiącym przyczynę kasacyjną nie może mieć warunkowego charakteru w tym sensie, że znaczenie tego zagadnienia dla wyniku postępowania kasacyjnego ujawniałoby się tylko przy założeniu, że zasadne są pozostałe zarzuty kasacyjne lub niektóre z nich. Wymagałoby to bowiem wyprzedzającego badania zasadności podstaw kasacyjnych na etapie orzekania w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, co jest niedopuszczalne (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2021 r., IV CSK 437/20 i powołane tam orzecznictwo).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2, art. 102, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O wynagrodzeniu tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 8 pkt 8 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 oraz § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2024 r. poz. 763).

Paweł Grzegorzczuk

(K.G.)

[a.ł]